

Islámský makroregion (Severní Afrika, Blízký východ)

1. Vymezení a společné znaky makroregionu

- **Geografické vymezení:**
 - **Severní Afrika:** Od Maroka po Egypt (oblast Maghrebu a údolí Nilu).
 - **Blízký (Střední) východ:** Od Turecka po Írán, zahrnuje Levantu (východní Středomoří), Mezopotámii a Arabský poloostrov.
- **Společné charakteristické rysy:**
 - **Náboženství:** Dominance islámu, který formuje kulturu, politiku a každodenní život.
 - **Jazyk:** Převaha arabštiny (s výjimkou Turecka, Íránu, Izraele).
 - **Klima:** Převážně suché (aridní a semiaridní) podnebí, existence velkých pouští.
 - **Nerostné suroviny:** Mimořádné světové zásoby ropy a zemního plynu.
 - **Historie:** Kolébka nejstarších civilizací a tří velkých monoteistických náboženství (judaismus, křesťanství, islám).
 - **Politická nestabilita:** Region s vysokou koncentrací politického napětí a vojenských konfliktů.
 - **Nedostatek vody:** Jeden z klíčových limitujících faktorů rozvoje.

2. Přírodní podmínky

- **Reliéf:**
 - **Pohoří:** Atlas (S Afrika), Taurus a Pontské pohoří (Turecko), Zagros a Elborz (Írán).
 - **Plošiny a nížiny:** Anatolská plošina, Íránská vysočina, Mezopotámská nížina (mezi řekami Eufrat a Tigris).
 - **Pouště:** Sahara (největší na světě), Rub al-Chálí (Arabský poloostrov), syrské a íránské pouště.
- **Podnebí:**
 - **Subtropické středomořské:** Pobřeží Středozemního moře (horká, suchá léta; mírné, deštivé zimy).
 - **Suché tropické a subtropické (pouštní a stepní):** Dominantní typ, velké denní i roční výkyvy teplot, minimum srážek.
- **Vodstvo:**
 - **Klíčový limitující faktor:** Voda je vzácná a strategicky důležitá.
 - **Významné řeky:**
 - **Nil:** Nejdelší řeka Afriky, historicky klíčová pro Egypt (exotická řeka – pramení ve vlhké oblasti, protéká suchou).
 - **Eufrat a Tigris:** Pramení v Turecku, protékají Sýrií a Irákem ("úrodný půlměsíc").
 - **Jordán:** Menší, ale politicky a nábožensky významná řeka.
 - **Bezodtoké oblasti:** Velká část regionu nemá odtok do oceánu.
 - **Moře a zálivy:** Středozemní moře, Rudé moře, Perský záliv, Arabské moře.

- **Biosféra a půdy:**
 - Vegetace přizpůsobená suchu: pouště, polopouště, stepi.
 - **Středomořská vegetace:** Na pobřeží (tvrdolisté lesy, křoviny - macchie).
 - **Oázy:** Místa s dostatkem podzemní vody, pěstování datlových palm.
 - Půdy jsou obecně málo úrodné, s výjimkou říčních náplav (nivy Nilu, Mezopotámie).

3. Obyvatelstvo

- **Rozmístění:**
 - Extrémně nerovnoměrné, soustředěno do míst s dostatkem vody.
 - Vysoká koncentrace: údolí a delta Nilu, Mezopotámská nížina, pobřeží Středozemního moře, oázy.
- **Demografická charakteristika:**
 - Vysoký přirozený přírůstek, mladá věková struktura.
 - Rychlá urbanizace, vznik obřích velkoměst (megalopolí).
- **Etnické a jazykové složení:**
 - **Arabové:** Dominantní etnikum.
 - **Peršané:** V Íránu (indoevropský národ).
 - **Turci:** V Turecku (turkický národ).
 - **Kurdové:** Největší národ bez vlastního státu (Turecko, Írán, Irák, Sýrie).
 - **Berbeři:** Původní obyvatelé severní Afriky.
 - **Židé:** V Izraeli.
- **Náboženství:**
 - **Islám:** Dominantní náboženství.
 - **Sunnité:** Většina muslimů v regionu (cca 85-90%).
 - **Šiité:** Převažují v Íránu, Iráku, Bahrajnu; silné menšiny v Libanonu a Jemenu.
 - **Svatá místa islámu:** Mekka, Medína, Jeruzalém.
 - **Judaismus:** Dominantní v Izraeli (svaté město Jeruzalém).
 - **Křesťanství:** Významné menšiny (Koptové v Egyptě, maronité v Libanonu).

4. Hospodářství

- **Obrovské ekonomické disparity:**
 - Bohaté státy Perského zálivu (díky ropě).
 - Relativně diverzifikované ekonomiky (Turecko, Izrael).
 - Chudé státy bez ropy a s politickou nestabilitou (Jemen, Sýrie).
- **Těžba a průmysl:**
 - **Ropa a zemní plyn:** Klíčový sektor, region disponuje více než polovinou světových zásob ropy.
 - **Centrum:** Oblast Perského zálivu.
 - **Největší producenti:** Saúdská Arábie, Írán, Irák, Spojené arabské emiráty (SAE), Kuvajt.

- **OPEC (Organizace zemí vyvážejících ropu):** Mnoho zemí regionu je členem, ovlivňuje světovou cenu ropy.
- **Průmysl:** Hlavně petrochemický (rafinerie), dále textilní (Turecko, Egypt) a potravinářský. Izrael má vyspělý high-tech průmysl.
- **Zemědělství:**
 - Limitováno nedostatkem vody a půdy.
 - Závislost na zavlažování.
 - **Oblast Nilu:** Bavlna, rýže, cukrová třtina.
 - **Mezopotámie:** Obiloviny, datle.
 - **Středomoří:** Olivy, citrusy, vinná réva, fíky.
 - Pastevectví (kočovní i polokočovní): ovce, kozy, velbloudi.
- **Doprava:**
 - Mimořádný strategický význam.
 - **Suezský průplav:** Klíčová námořní cesta mezi Evropou a Asií.
 - **Hormuzský průliv:** Nejdůležitější trasa pro tankery s ropou z Perského zálivu.
 - Další strategické body: Báb al-Mandab, Bospor a Dardanely.
- **Cestovní ruch:**
 - Velký potenciál, ale často limitován bezpečností.
 - **Kulturně-historický:** Egypt (pyramidy), Jordánsko (Petra), Izrael (Jeruzalém), Turecko (Istanbul).
 - **Pobyťový a luxusní:** Dubaj (SAE), letoviska v Egyptě, Tunisku.
 - **Náboženský:** Pouť do Mekky (hadždž).

5. Politická situace a současné problémy

- **Dlouhodobé konflikty:**
 - **Arabsko-izraelský konflikt:** Jeden z nejdelších a nejsložitějších konfliktů 20. a 21. století.
 - **Občanské války:** Sýrie, Jemen, Libye.
 - **Kurdská otázka:** Snaha Kurdů o vytvoření vlastního státu.
 - **Napětí mezi sunnity a šíity:** Soupeření mezi Saúdskou Arábií (sunnitská) a Íránem (šíitský).
- **Arabské jaro (od 2011):**
 - Vlna protestů a povstání proti autoritářským režimům, vedla k pádům vlád (Tunisko, Egypt, Libye) a občanským válkám (Sýrie).
- **Mezinárodní terorismus:**
 - Působení extremistických organizací jako Al-Káida a Islámský stát (ISIS).
- **Problém nedostatku vody:**
 - Zvyšuje politické napětí mezi státy (např. spory o vodu Nilu nebo Eufratu).
- **Postavení žen:**
 - Velmi rozdílné, od relativně liberálního (Tunisko) po silně patriarchální a omezující (Saúdská Arábie, Jemen).
- **Závislost na ropě:**

- Ekonomiky mnoha států jsou jednostranně zaměřené, snaha o diverzifikaci.